

Gospa, ki je bila v Parizu.

Veseloigra v treh dejanjih.

Po G. pl. Moser-ju

poslovenil

Josip Gécelj.

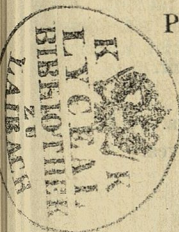
Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Tisk „Národne tiskarne.“

1873.

OSOBE.

pl. Orlovec, major v pokoji.

Berta, njegova hči.

Oskar pl. Znoj.

Matilda, njegova gospa.

pl. Podgorski, huzarski oficir.

pl. Lepotičnik, asesor.

Minka Lepotičnikova, vdova.

Ivan, sluga majorja pl. Orlovca.

Sluga gospoda Znoja.

Godí se v stanovališči gospoda pl. Znoja in v
gradiči majorja pl. Orlovca.

PRVO DEJANJE.

(Soba v stanovanlišči gospoda pl. Znoja. Elegantna sobna oprava. Spredaj na desnej miza, na njej pisálno orodje in papir. Na levej od pozorišča, zofa. Od zadaj na malej mizici leži mantila in klobuk gospé pl. Znojeve. Vrata v sredi — na desnej in levej. Na mizi zvonček. Ura.)

Prvi prizor.

Matilda (v elegantnej domačej obleki). **Minka** (v elegantnej obleki z mantilo, klobuk imejoč v roci ali na glavi).

Matilda. Veseli me, da te vendar zopet vidim, ljuba moja Minka. (Hoče jej mantilo odzveti.) Nečeš-li odložiti?

Minka. Ne — ne — prosim, treba, da takój odidem.

Matilda. Takój odideš? Ako se dve leti nisve videli — samo eno trenotje se pri vratih

pogledati — to nikakor ne more biti — ne dam ti oditi.

Minka. A nij drugače — srčece moje. Denes sem te hotela samo videti — v necih dneh zopet pridem, da se malo pogovorivi.

Matilda. Ti si vedno še, kakor si bila. Vselej kaj nenavadnega. Vendar — vsaj eno trenutje sédi. (Sédeti.) Dej, povédi mi vsaj —

Minka (sobo z lornjeto ogledujoč). Tvoja hišna oprava je zares krasna, draga moja — vsa po najnovejšem okusu. Bila sem točkar leto dnij v Parizu — to znam — jako lična — vse po najnovejše.

Matilda. Tako — ali ti ugaja moja sobna oprava?

Minka. Vrlo izborno. — Kar je v pariskem okusu — to je vselej krasno. Pariz je in ostane kralj vsacega običaja. — Nisi-li ti še tamkaj bila? Glej, da prideš v Pariz. Veruj mi, da je prekrasen — ah — Pariz. — Kdo bi mogel živeti, ako bi Pariza ne poznal?

Matilda. Ti si vsa zamaknena?

Minka. Veš-li, da si zdaj še lepša, od kar si gospa, nego-li si poprej bila?

Matilda. Morebiti, ker sem res srečna?

Minka (veselo se smejóč). Kako bi li ne bila? Jedva leto dnij omožena! Vse nebeška dika —

hahaha — okrog in okrog vse rožnobožno — nij-li res? — hahaha!

Matilda. Ti se mi posmehuješ!

Minka. Hahaha — nikakor ne — to je v začetku vselej tako — a možje polagoma vse prenaredé.

Matilda. Jaz se tega ne bojim. — Imam zares moža, ljuba Minka — da ga je gotovo redko najti.

Minka (veselo-dražljivo). Vsa sem uvérjena, — bela vrana. (Vzdigne se.) A tako se spuščavi v razgovor — in jaz tega denes ne smem. Tedaj zdrava, ljuba moja!

Matilda (vstane). Povedi mi vsaj, kaj drugega te je še sem napotilo, če nijsi prišla mene obiskat. Ne bi-li smela tvoja prijateljica tega vedeti?

Minka. O gotovo — stvar je zeló narayna! Predno sem šla v Pariz, kjer sem bivala vse leto, seznanila sem se v toplicah z mlado gospodično — sprijaznili sve si (sama soboj) strijnič se je ž njo še bolj sprijaznil, a tega jej zdaj ni treba vedeti. (Glasno.) Gospodična mi je vse upala, in od tistega časa svi si dopisovali. Pred nekterimi dnevi sem prejela tožeč list od nje — zopet stara pripovedka — da jo sili njen oče, naj bi se omožila — mislim, omožila v rodbino. Rotila me je, da

bi jej pomagala, svetovala, na roko šla. Veš, da sem od nekedaj imela diplomatičem talent — kateri se je v Parizu še bolj razvil. V Parizu vsak diplomatuje. — Pridem, pogledam — in zmagati hočem — voilà tout.

Matilda. In tukaj se ta romantična prigodba vrši?

Minka. Vsaj ne daleč od tod. — Kaj bi to v skrivnost zagrinjala — hči je majorja pl. Orlovca — čegar gradič —

Matilda. Kako? — Tedaj je Bertka tvoja bránjenka?

Minka. Ah — ali si s to rodovino znana? Tem bolje — tedaj skupaj ostanevi. (Odločno.) Spremiš me.

Matilda. Jaz bi dapàč svetovala, da tu ostaneš.

Minka. Zakaj?

Matilda. Morebiti svojo prijateljico vrlo dobro znaš, a nje očeta ne. Če kaj nakani, steno predere sè svojo železno glavo. Ti bi z menoj vred nič ne opravila.

Minka (porogljivo). Dobro — izvrstno — glej, glej, kako si lepo učena. — Hahaha — moška volja da bi se ne dala omájati — hahaha!

Matilda. Jaz menim voljo določnega moža.

Minka (dobrovoljno). Res je, volja móževa,

gospoda stvarjenju. Hahaha! Da nijsem bila vse leto v Parizu! — Ondi sem se drugače učila ter videla, da žena — samo ako jo je trdna volja, na konci vendar moža nadvlada, ter vse doseže. — Vse, veruj mi. A še posebno me dve, mladi, čvrsti ženi proti starcu — prosim te — to bi smešno bilo!

Matilda. Saj bodeš starca videla.

Minka. Naj bode, kakoršen koli — nič ne dé. Izmislila sem si izvrsten črtež.

Matilda. Ki utegne biti predrznejši nego li izvrstnejši. Tvoje črteže znam še iz šole — tedaj smo te imenovali predrzno Minko.

Minka. Hahaha (smejóč se) — ali še pomniš? Nu — zlobna vendar nijsem bila. A govorivi mej potjo o tem. Pojdi — vzemi si klobuk — takoj na voz!

Matilda (obotavlja se). Ljuba Minka — jaz — jaz —

Minka. Kaj? Nič se ne obotavljaj.

Matilda. Vendar ne morem tako hipoma oditi — nijsem sama svoja, kakor ti. Gospodinjstvo — mož —

Minka. Ah kaj (smejóč se) dobro gospodinjstvo se samo gospodínji — in ta tvoj mož. — Zbilja, kje je tvoj mož? Ali bi se ne dalo učiniti, da bi se ta prikazen videla? Kje tiči?

Matilda (v zadregi). To trenutje — ga, mislim, nij doma.

Minka (dobrovoljno). Da ga nij doma? Čuj — (grozèč) — skoraj bode poludne. Reden mož treba da bi zdaj svoje žene vprašal — ali se ne bi hotela izprehajati peš ali v kočiji, nu, taka navada je v Parizu. — Saj tvoj mož nijma drugzega posla, razen da tvoje dohodke razdaje — tedaj kje bi zdaj utegnili biti?

Matilda (v zadregi). Morebiti je šel h kalcemu znancu.

Minka (dražljivo). Tako — tako — baš kader bi ga bilo pri ženi treba?

Matilda. Ali morebiti zájutrekuje — a nádejem se ga takój —

Minka (s smehom seže v besedo). Zájutrekuje? Hahaha! — Imaš moža, ki zájutrekuje — hahaha — uboga Matilda — dovoli, da na ta strah zopet sédem. (Vrže se v naslonjač.) Hahaha! Mlada, lepa gospa ima moža, ki zájutrekuje — v prvem letu ženitve — hahaha — čestitam na prihodnja leta, draga moja.

Matilda (v zadregi). Meni to nikakor nij po godi — ali kako mu ubranim?

Minka. Hahaha!

Matilda (razdražena sem ter tja hodi). Tako hudo — baš tako hudo vendar ni, kakor ti govoriš.

Minka. O ljuba nedolžnost. Jako hudo je — zeló hudo — vendar pojdi sem — pojdi — ne tekaj tako razdražena sem ter tja — tako. (Matilda k njej sede.) Čuj — kader mož zájutrekuje, nastane prvi razpor v ženitvi. Soprog se vsak dan nekoliko ur izgubi, da nij za njim duha ni sluha. To vsaj vidiš?

Matilda. Nu — da — nego —

Minka (seže v besedo). Dalje, drago serčece — ako mož kavijar zájutrekuje — kako more potem tvoje cmoke pri obedu jesti — kaj?

Matilda (tolažljivo). A to se ne godi vsak dan — vsaj moj mož —

Minka (seže v besedo). Se tega privadi. O vem. Ničesa se možje laže ne privadijo. To jim narasta od strasti. Dragi bog — to sem v Parizu videla —

Matilda. Preostro —

Minka. Ne — samo resnično — draga moja. Tako na primer sem v Parizu zapazila, ka je mož svojeji ženi natvezel — da zájutrekuje — in pomisli — jaz ga slučajno potem zapazim, vozil se je na izprehod — z drugo žensko. Ptíček ni mislil o zájutreku, lepo i veselo se je tej ženski dobrikal —

Matilda (ustrášena). To je strašno!

Minka. Veš, zájutrekovati je revolucionaren

element v konservativni ženitvi — veruj mi — odvadi ga. Vendar (ustaja) molčivi zdaj o tem! Pojdeš-li z menoj?

Matilda (vstane, sama soboj). Hm — samo da bi mož prišel! (Vzdáhne.)

Minka. Nu — nu — ne mislim te k vojski pregovoriti. Počakaj moža — (dražljivo) utegne biti po zájutreku dobre volje — ter ti ne odreče dovolitve. Za pol ure se vrnem — imam še nekoliko posla zaradi šale sè starim majorjem — potlej te vzamem s soboj.

Matilda (vesela). Dobro, ljuba Minka — potlej vsaj —

Minka (seže v besedo). Pojdeš z menoj — brez ugovora, čuješ-li? Takoj pridem z vozom. Bodi mi točno pripravljena! (Poljubi jo.) Zdrava, srčece moje (pri vratih se obrne) — in — odvadi ga zájutrekovati! Čuješ-li? (Odide po sredi.)

Drugi prizor.

Matilda (sama).

Taka je, kakoršna je bila — zmirom vesela in dobre volje! — Sicer nijsem ljubosumna —

ali paziti bode vendar treba na Oskarja — mislim, da njo možje radi vidijo. (Sede k delu.) Samo da bi Oskar prišel — uže nedavno ga je bilo treba četrť ure z juho čakati. Minka me je s to pripovedko iz Pariza zelo prestrašila, to ti je vrlo zlobno mesto. — Če le res zájutrekuje? Res nijsem ljubosumna (prestane delati) ne — a misel, da bi se utegnil z gospémi izprehajat voziti — kakor ón v Parizu. (Odloži delo in vstane.) Strašno bi bilo! Srce mi bije, samo če pomislim, da bi to moglo biti (nemirno sem ter tja hodi) oh, — kar iskat ga pošljem. (Hoče pozvoniti.) Ah, to so njegovi koraki. (Sede naglo v kot zofe ter dela.)

Tretji prizor.

Matilda. Oskar.

Oskar (po sredi vstopivší, pogleda na uro.) Polu dveh — ah — denes ti nij bilo treba čakati. (Od zadaj odloži klobuk in palico.)

Matilda (ne ozrší se). Ali si vendar prišel?

Oskar (bližáje se). Kaj si me pogrešala? Vseli me. Kdor se pogreša — ima znamenje, da je tudi ljubljén. Draga moja Matilda! (Hoče jo objeti.)

Matilda (braneč se, tiho). Nu — čemú to?

Oskar. Ali se ti je kaj pripetilo — ne, da bi se bila jezila?

Matilda. Ne, samo tako sama sem si bila, tako zapuščena, in kdor je zapuščen — ima bajè znamenje, da tudi uže nij ljubljen.

Oskar (nežno). Ah, ljuba Matilda — ako bi to bil slutil, gotovo bi se uže poprej bil vrnil. Gotovo.

Matilda (za-se). To nij lepo — jaz se ne morem dolgo kujati. (Glasno, Oskarja pogledujoč.) Ali je to resnica, Oskar?

Oskar (pritrdivši). Resnica!

Matilda. In ti mi to prihodnjič hočeš v dejanji dokazovati?

Oskar (sede poleg Matilde, ter jej roko poljubi). Kakor gotovo svojeje ljubej ženki srčno roko poljubljam. Glej — denes sem res imel toliko posla — da —

Matilda (vesela). Ti — posla? Od kedaj imaš ti posel? He?

Oskar. Nu, če tudi mi uže nij treba, da bi se v pisarni vsak dan v hribe papirja zakopával — vendar imam svoj posel.

Matilda. Hahaha — nu, rada bi vedela, kakšen je ta tvoj posel?

Oskar. Saj tudi zveš — tedaj prvič je bilo iti k sódnjemu svétniku.

Matilda (hitro poprime besedo). Ali si videl njegovo gospo?

Oskar (smejóč se). Tildka — ne začenjaj zopet ljubosumiti. Ako dopóludne grem v pisarno sodnjega svétnika — vendar ne morem videti njegove gospe.

Matilda. Ti pogosto k njemu hodiš, Oskar, in znaš, da je njegova gospa koketka.

Oskar (prime jo za roko). Ljuba Matilda — Matilda. Da — da.

Oskar. Potem sem hotel malo pozájutrekovati, a mej potjo srečam voz gospoda Petelina. Imel je novega vranca upreženega — povabil me je — naj prisedem — in urico sem se vozil.

Matilda (umakne mu roko). Vozil si se (vstane) namesto zájutreka — to je preveč.

Oskar (čudeč se). Kaj si je li to?

Matilda. Ali si lepo tik gospé Kokoši sedel ter se jej dobrikal? Oh — (Sem ter tja hodeč.)

Oskar (vzdignivši se). A ljuba ženka — prosim te — jako nepotrebno mučiš mene in sebe z ljubosumnostjo.

Matilda. O — nikakor nijsem, nikakor ljubosumna — ne more mi tega nikdo očitati, ali če je uzroka —

Oskar (porogljivo). To je res grozovito! (K njej stopivši s pomirljivim glasom.) Čuj me. — Bil

sem samo s Petelinom, gospa Petelinka ali Kokoš, kakor jo ti imenuješ, odšla je včeraj v Slatino v kópel in pozneje misli svoja roditelja obiskati. Nu (smeje se) — hahaha — govori — kakova se zdaj ti sama sebi zdiš?

Matilda (v zadregi in zategneno). Jaz — da — jaz!

Oskar (živahno). Vsaj enkrat sem te premagal!

Matilda (majhen prestanek — na pol se kujóč). Ti vsekako o drugih gospéh mnogo veš, tega nij tajiti.

Oskar (sam soboj). Ženska ne more biti brez zadnje besede. (Glasno.) Po vožnji sem malo zájutrekoval — toliko je vsega — tedaj gotovo zeló nedolžno dopóludnije.

Matilda. Da, da, zeló nedolžno je to zájutrekovanje! (Vzdahne.) Ah!

Oskar (čudeč se sam soboj). Čudno, ka denes vedno samo o zájutrekovanji govori.

Matilda. Odkritosrčno bodi ti rečeno — meni nij po volji, da vsako dopóludnije z dómu hodiš zájutrekovat.

Oskar (maje z glavo in jo čudljivo pogleda). Tako! Hm! Hm!

Matilda. Jaz ostajam potem tako samotna —

Oskar. Torej se bodem o tvoji zabavi bolj trudil. Kar se tiče zájutreka — to je gotovo nedolžno — porazgovorí se človek malo s prijatelji — pije se kupica vina —

Matilda (nadaljuje) Jedé se ostrige in kavijar — potem pri obedu cmoki pač niso dobri.

Oskar (začudljiv sam soboj). To mi je bolj in bolj nerazumno! (K mizi gredóč.) Ali je morebiti kak slab roman čitala? (Vzame neko knjigo, ter jo odpre.) „Vilibald Aleksis!“ (Knjigo zapre.) Ne, to je vse nedolžno.

Matilda. Zájutrekovati je revolucionaren element v konservativnej ženitvi! Da — to je vse res.

Oskar (zeló čudljiv sam soboj). Prečudno vedênje! Prava pravnata sreča, ka sem nekoga povabil, ináče bi to še kaj ur trajalo. (Pogleda na uro — glasno.) Ljuba ženka — čemú to besedikanje? Ker si me tako sprejela, zabil sem ti povedati, da sem denes nekoga k obedu povabil —

Matilda. Tako — baš kacega prijatelja od zájutreka.

Oskar. Ne — gospoda Petelina — ljuba moja! (Hoče jo za roko prijeti.)

Matilda (se umakne). Ah — tako — vso čast tvojemu diplomatičnemu talentu. Zeló čudno naključje, da ima tvoj prijatelj lepo gospó, s katero

si ti uljudnejši, nego z drugimi gospémi — oh — vrlo tenko je vse to namotáno —

Oskar (nemiren). Bog nam pomôzi! To ti je obupati. Ta ljubosumnost je grozna muka. Matilda, ako bi jaz s tobaj tudi tak bil —

Matilda. To ne more biti — ker ti ne dajem uzroka, samo da bi na pol taka bila, kakoršen si ti — bil bi tudi ti ljubosumen.

Oskar. Hahaha — taka, kakoršen ti — (razdražen) nu — prisezam ti, ako bi kedaj brez uzroka bil ljubosumen — potem — potem — —

Matilda. No, potem?

Oskar. Potem nečem res nikdar več zájutrekovati. To je veliko obetanje.

Matilda. Velikanska žrtev — samo ob sebi veš, da se to ne zgodi. (Razdražena.) Hahaha!

Oskar (očitaje). Matilda — ko bi zdaj najin gost došel!

Matilda. Ta glas! O — jaz nimam nič gosta — nijsem pripravljena za goste.

Oskar. Matilda!

Matilda. Jako vstregel bi mi, ako bi kje drugje ž njim obedoval.

Oskar. Ljuba Matilda, če si nekoga povabim — pričakujem, da mi žena gosta spodobno sprejme — ne moreš zahtevati, da jaz —

Matilda. O — jaz ne zahtevam nič —

čisto nič, razen malo ozira (Sede.) Tudi me denes neizmerno glava boli — trga me — jaz ne morem nikoga sprejeti.

Oskar (obupljivo sam soboj). Tudi to še! — Mirnosti, največje mirnosti je treba, izborno mirno — Oskar. (Majhen prestanek.) Upam, da se do obeda premisliš.

Matilda (strani obrnena). Ne upaj — ako gosta povabiš, strézi mu sam.

Oskar (nemirnejši in nemirnejši). Nu dobro — dobro — vrlo dobro (jezno) samo taka ostani — vse drugo pride samo od sebe.

Matilda. O kako z menoj dela! (Zakrije obraz z rokama, ter joče.)

Oskar (gleda jo nekoliko časa, prime se z rokama za lase, z obupno komičnim vedenjem na desni odide.)

Četrty prizer.

Matilda (sama).

Matilda (hipoma prestane jokati, vstane, ter z navadnim glasom). Jaz se res ne morem vselej podati. Meni so taki dogodki zeló neprijetni — a pokazati mu je treba, da tudi jaz imam v hiši besedo.

Peti prizor.

Minka. Matilda.

Minka (po sredi, slišala je zadnje besede, živahno). Da imaš besedo — to se ve da. Allons, ma chère — voz je pripravljen —

Matilda (sama soboj). Hm — nje sem čisto pozabila.

Minka (sama soboj). A kakšna je videti? (Glasno.) Nisi dobila dopusta, vidim.

Matilda. Imela sem toliko o opravih z možem govoriti, da tega niti mislila nissem.

Minka. Opravila? Hahaha — zdaj ima tudi ona opravila.

Matilda. Tudi se mi neče odpotovati in udeleževati se tvoje razposajenosti.

Minka. Ah — tako. (Zaupljivo.) Povedi mi vse odkritosrčno — dovolil ti ni — imela sta prepirček — he?

Matilda. O ne. Saj veš, prišel je od zjutrekovanja — in — potem — potem —

Minka. No potem? Na dan z vsem.

Matilda. Potem je nekoga k obedu povabil, brez moje vednosti —

Minka. Aha — v Parizu se to imenuje „strelovod s soboj priversti“ — dalje —

Matilda. Vendar mu je bilo treba pokazati, da take samovlastnosti ne trpim.

Minka. Ti si se kujala —

Matilda. Nekoliko.

Minka. Ti si vskipéla — plakala si —

Matilda. Nekoliko — ko bi večkrat bilo tacih prepirov —

Minka. Privadi se jih. Hahaha, to ne veljá. Čuj, Matilda, to sem v Parizu natanko prevedela, vse leto sem bila tamkaj — da se z govori in s kujanjem mož ne predrugači. Privadijo se, možički, potuhnejo se — mé naj govorimo, a možje vendar delajo, kar jih je volja. (Sama soboj.) Z menoj pojde — zato je treba, da jej malo glavo razgrejem.

Matilda. Kaj družega mi je storiti?

Minka. Kaj družega? Samostalnost mu pokaži — v primernem slučaju ga pripravi, da bode strmel.

Matilda. Strmel?

Minka. Kaj nenavadnega stori!

Matilda. Jaz? O!

Minka. Nu, nu — saj ti ni treba hoditi mej konjeskoke, ali izdavat i kacega zanimljivega dopisovanja. Na primer, ako denes z menoj odideš — ter možu o tem poprej ničesa ne poveš —

da se je v Parizu kaj naučiti. Pokrij zdaj klobuk — ogrni mantilo.

Matilda (ogrne zadaj stojé mantilo in vzame klobuk v roko). Kaj-li zdaj stori?

Minka. Naročí si preizredno pošto štireh konj ter denes popoldne bode pri tebi.

Matilda (vesela). Ako bi to gotovo vedela —

Minka. Res in gotovo. (Položi list na mizo. Sama soboj.) Náte gospod Oskar — obiskovalni listek gospé pl. Lepotičnikove. Uživajte vse to z razumom. (K odhodu pripravljena.) Allons mon ange. (Odideta skozi sredo.)

Šesti prizor.

Oskar (na desnej vstopi).

Ali si to stvar premislila? (Ozirajoč se.) Ah — uže je v svojej sobi pri oblačilu. Zrcalo jej pomore k dobri volji. Saj sem vedel. (Ide k vratom in potrka.) Vendar je treba, da se jej malo podobrikam. Matilda — ljuba Matilda!

Sedmi prizor.

Strežaj. Oskar.

Strežaj (pride skozi sredo). Milostjivi gospod — naj vprašam, za koliko osob ukazujete — in kedaj želite obedovati.

Oskar (sam soboj). Aha! (Glasno.) To moje gospé vprašaj.

Strežaj. Milostjiva gospa so se baš odpeljali.

Oskar (osúpel). Ka — kaj — odpeljala — gospa?

Strežaj. Jaz naj milostivemu gospodu povem, da na mizi v tej sobi leží nekak listek milostive gospé.

Oskar (sam soboj). Kaj-li to znači? (Strežaju.) Dobro je. Idi!

Strežaj (odide skozi sredo).

Osmi prizor.

Oskar. Pozneje strežaj.

Oskar (stopi k mizi ter vzame list). Da, tu je list — rokopis moje šoproge. — (Razpečati list in čita.)

„Gospod soprog. (Ostrmévsi.) Kaj dalje? (Poluglasno hitro list prečita.) Družba — zabava — (glasno čitaje) zopet ujeti — izletečála soproga. Ali še imam pamet ali sanjam? Moja žena, moja krotka, bojazljiva žena je šla brez mene. In ta list? Ah! (Trdó pozvončka.) Kaj tacega še ne! — To je preveč. (Vstopivšemu strežaju.) Voz — konje — preizredno pošto — kar najhitreje moreš.

Strežaj. Kakor ukazujete, milostivi gospod! (Odide skozi sredo.)

Oskar (za njim kliče). Preizredno pošto sè štirimi konji! (Hitro vzame klobuk, rokavice in sukno.) Meša se mi pamet. Zakaj-li vse to — zakaj? Zato, ker sem davi zájutrekoval — da, od tod je — da — ali naj bi se vselej po zájutreku za gospó odpeljal s preizredno pošto? Ne — ne — to ne more biti, rajši naj bi takoj šel za gonca (kurirja). (Pozvončka. — Strežaj naglo vstopi.) Ti — pusti to preizredno pošto. — Denes opoludne pogrni za dva — dobdem družbo — déni dve steklenici šampanjca v led.

Strežaj (z glavo majóč). Kakor ukazujete, milostivi gospod. (Odide skozi sredo.)

Oskar (posiljene dobre volje). Prvič vdovec žive žene. I nu, naj se enkrat poskusi, kakošno je še samsko življenje. Popoludne v čitalnico — zvečer opera — potem na ples. (Pokrije klobuk.)

Krasno bode to — ves svoboden. Tudi mi hočemo izletečati. Morebiti — pravim „morebiti,“ vzljubi se potem izletečalemu možičku, poiskati svoje izletečale ženke. (Hitro skozi sredo odide.)

(Zagrinjalo pade.)

DRUGO DEJANJE.

Prizor: Soba v gradiči majorja pl. Orlovca. V sredi odprta steklena vrata, skozi katera se vidi vrt. Na levej in desnej vrata. Od desne miza z dvema stolama — na levej takisto — okno na desnej.

Prvi prizor.

Major (na stolu pri mizi na desnej sedeč). **Ivan** (stoji pred njim).

Major. Da bode vse v izbornem redu, kader pride mladi oficir — umeješ-li?

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major!

Major. Saj veš, mladi oficirji jezdarijo ter se vozijo radi hitreje od nas — naša kljušeta bodo trpela dovolj.

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major — porečem-li, da konji šépajo?

Major (nevoljen). Ali si prismuknen, hromi rekrut ti? Naglo kakor blisk naj teče. — Mladi skokonožnik naj zvé, da stari husar nijma kljusét v hlevu. Umeješ-li?

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major — na vsacega konja po en mernik doklade — kakor bi jih mislili prodati.

Major (vstane). Nu, zdaj idi. Moja hči naj sem pride (sam soboj) naj dobode tudi še urico nauka. (Poslušajoč.) Kaj — ne drdra-li voz? Pogledi, pogledi Ivan, to utegne biti on.

Ivan (skozi vrata pogleda). Kakor ukazujete — voz.

Major. Stopa-li on z voza?

Ivan. Kakor ukazujete — ne — saj nij nikakoršen on — neka ona je — ženska, gospod major.

Major. Kaj? Grom in blisk! (Pogleda skozi duri ali okno.) Na mojo vero, gospa pl. Znojeva — denes mi nij prišla ugodno — denes naj bi bila ostala, kjer — (umolkne.)

Ivan. Kjer žabe godejo — hoteli ste gospod major milostivo reči.

Major. Kaj še zijaš? Glej, da se izgubiš —

Ivan. Kakor ukazujete — nij res, gospod major, porečem, da vas nij doma?

Major (naglo). Kaj? Tudi tebi uže gladko tekó moderne zvijače? — Jako drago mi bode. Hm!

Ivan. Takisto! — Kakor ukazujete, gospod major! (Odide skozi sredo.)

Drugi prizor.

Major. Matilda.

Major (zapenja suknjo, odloži pipo). Nikakor mi denes nij ustregla — a vendar vse nič ne pomaga — najbolje bode, ako jej vso pripovedko razložim brez ovinkov. (Gre proti srednjim vratom k vstopivšej Matildi.) Redka prikazen je gospa pl. Znojeva, brez svojega soproga! (Poljubi jej roko.)

Matilda (v klobuki in mantili). Res — moj ubogi mož ima opraviti — a brez dvombe pride za menoj. Kje je Berta? (Odloži.)

Major (pomaga jej). Nu — nu, gospica, vedéte se, kakor bi ne hoteli mene obiskati? In jaz bi baš denes z vami zeló rad nekoliko izpregovoril.

Matilda (čudéč se). Z menoj?

M a j o r (pelje jo bolj naprej). Jaz se denes na-
dejem družbe — sina necega starega prijatelja —
povabil sem ga — priden, ličen, mlad človek je
bajè. — Naša Berta je osemnajst let izpolnila —
na — hahaha — saj menda me umejete — kaj?
— Hahaha —

M a t i l d a. Ali jo mislite omožiti? (Sama soboj.)
O gorje!

M a j o r. Glejte, gospica, denašnji čas se
človek more zavarovati za vse — za ogenj,
vodo, točo, živinsko kugo — samo za zete očetu,
ki je bogat s hčérmi, še ni zavarovanja.

M a t i l d a. Hahaha — zavarovanje za zete —
to bi res bilo izvrstno.

M a j o r. Da, da — sméjte se! Bila bi vrlo
koristna, vsem ljuba naprava. A tako je raz-
umnemu očetu samemu skrbeti, zatorej sem si
necega mladega husarja izbral —

M a t i l d a. Ali ga Berta ljubi?

M a j o r. Ah, gospica, to samo ob sebi pride!
Če njima dovolim, da si živo v oči pogledata —
ne bode dolgo — da si po naključji roki stisneta —
i nu, drugič uže brez naključja, in tako dalje. —
Tako bode stvar naglo gotova — verjemite mi,
jaz sem star praktik.

M a t i l d a. Nu, ne dvomim —

M a j o r. Hočete-li tudi pomagati, ljuba gospica?

Matilda. Jaz — kako-li —

Major (prestriže besedo). Nu, prvič vas prosim, odložite denes svoje vrtoglavéžnosti.

Matilda. Jaz — vrtoglavéžnosti?

Major. Nu — jaz menim — tiste svoje pesni, katere tako radi zvečer drugim čitate. Svoje pésniško zdihovanje o ljubezni in bolezní — o čarôbi in milôbi, in o cveticah — in — in — sladkih govorícáh — nu, sam ne znam, kako in s čim se stikajo te besede — to je neumnost!

Matilda. Prosim!

Major. Kader sem sam, ljuba gospica — nu, tedaj se dobro zadremlje pri tacih stvaréh; ali denes, tako mlademu husarju to ne more ugoditi, sicer bi mislil, da moje dete po luni stéza nežne ročice. In potem jej tako od daleč prigovarjajte. Recite jej, da je tudi vam po volji — nu, saj sami uméjete vse take stvari. Tako dva zvozlati, saj to je voda na vaš mlin. — Zdaj gre naša Berta — nu, torej vi mi čvrsto pomorete. — Podajte roko! (Roko jej molí.)

Matilda. Vsaj to obetam (s posebnim naglasom) pomagati hočem, Berto Vam osrečiti. (Odide skozi sredo.)

Tretji prizor.

Major (mane si roki).

Saj sem vedel, taka mlada gospa hoče vse osrečiti. In ona to tudi dožene! Ali naj obe tu ostaneta brez mene — potem bosta odkritosrčneje govorili. (Naglo odide.)

Četrty prizor.

Matilda. Berta (skozi sredo).

Matilda. Potolažite se, Berta — saj smo prišli, da vam pomoremo. Ta tujec vas nam ne sme vzeti.

Berta. S tem ste me samo na pol potolažili.

Matilda. A kaj bi še radi?

Berta (v zadregi). Ali vam Minka nij povedala, da bi — da bi —

Matilda. Nu?

Berta. Da bi rada nekoga družega vzela?

Matilda. Ni besedice ne — ah — zato-li

je srčno bôl tako velika! (Smejóč se.) Nu, kedo je li ta srečni nesrečnik?

Berta (v zadregi). Mladenič —

Matilda. I, to se umeje samo ob sebi —

dalje —

Berta. Strijnič Minkin — s katerim sem se v toplicah seznanila, bil je praktikant!

Matilda (dobrovoljno). Ah, dragi bog, praktikant!

Berta. Kakor bi službo dobil, prišel bi sam k mojemu očetu.

Matilda. Dragi bog — to bi utegnil biti dolg prestanek. Ali kje je li Minka?

Berta. Moj oče se zeló raztogoté — jaz se strašno bojim.

Peti prizor.

Prejšnji. Minka (v obleki husarskega oficirja, z vojaško kapo na glavi, sè sabljo opasana, po vojaški pozdravlja je vstopi skozi odprta vrata).

Berta (prestrašena). Ah!

Minka (približa se in Berto objame). Dragá Berta — tukaj sem — prijatelj v sili. (Podá Matildi roko.) Dober večer, lepa gospa!

Berta. A jaz ne umejem, čemu to — moj oče —
 Minka (žive volje). Zdaj nij treba nič nauka, dete. — Nijsem taka neumnica, da bi tvojemu očetu igrala dolgo komedijo, to bi se nikakor ne moglo. Ali ker sem bila leto dni v Parizu, vem, kako tam žene znajo može sukati. Ako se kaj od moža zahteva, to je prvi uvèt, gospoda so-proga v dobro voljo spraviti.

Matilda. Jaz bi mislila, da v strménje? Saj si ti sama poprej dejala —

Minka (z lehkim glasom). Da, res je — a diplomacija svoje dispozicije jako hitro zaobrne — baš to najbolje umejo v Parizu. — Tedaj v dobro voljo spraviti —

Berta. Nego moj oče —

Minka. Tvoj oče je mož, enak vsem drugim — ne more biti dolgo, da ugane, kje sem si ostroge pribojevala — srčno se bode smijal — potem naglo po njem — treba ga je pogladiti, tudi poljubiti (k Matildi) tudi ti z nama — in trdnjava njegove jeze bode razrušena.

Matilda. Znaš-li tudi to, da se nádeje gospoda pl. Podgorskega?

Minka (naglo). A la bonne heure, to je kakor nalašč! Torej se jaz imenujem pl. Podgorski? (Zasukne si brka.) Ličen dečko — gospod pl. Podgorski — na mojo čast — ali ne?

Berta. A če uže denes pride?

Minka (smejóč se). Tem bolje — to se bode z nami vred smijal. (Sabljo na stran pehnivši.) Kako je ta stvar neukretna!

Matilda (tiho Minki). Ali nijsi nič o mojem moži slišala, Minka — kje-li je?

Minka (neskrbljivo). To ne spada semkaj.

Matilda (očitáje). Saj si mi obetala — da gotovo kmalu pride — po preizredni pošti sè štiremi konji —

Minka (kakor poprej). Da, da, samo počakaj, vse po vrsti, drugo za drugim.

Berta (ki je v tem šla do vrat). Oče — oče! (Stopi naprej.)

Minka (se prestraši). Da te trések! Zdaj velja! Gospod pl. Podgorski — pogum — pogum!

Šesti prizor.

Prejšnje. Major.

Major (skozi sredo). Ho, ho, gospod pl. Podgorski — dobro došli. (Podá jej roko ter jo tako stisne, da se Minka smešno zmrдне.) Tak husar je v golobinjaku — predno bi se kdo nadejal.

Gospa, ki je bila v Parizu.

Minka. Našel sem vrtna vrata odprta, in tako sem se sam predstavil. Bili ste tako uljudni, dovoliti mi —

Major. Vse dobro — vse dobro. Nič besedila mej nama. Res dobro ste se ohranili — saj ste videti, kakor kak praporščak.

Minka. Tudi mislim, da sem v najboljših letih.

Major. Malo majhni ste ostali — vaš oče je bil velik, krepak mož.

Minka (spozabi se). Ne — moj oče je bil — ah da, res je. Stori se, kolikor se more, gospod major.

Major. Res je — nič ne dé. Radecki je bil tudi majhen — a vender velikán Radecki. — Tedaj še enkrat: dobro došli. (Podá jej obe roci ter ji stisne.)

Minka (sama soboj). Oh, oh —

Major. A kje imate svoje stvari? Kje tiči ta grdogledi rekrut, Ivan — sam hočem pogledati. (Odhajaje.) Vi utegneta v tem malo boja pričeti. Hahaha!

(Minka ga spremlja do vrat. Major odide skozi sredo).

Sedmi prizor.

Berta. Minka. Matilda.

Minka. Hahaha — na mojo čast — to izborna teče! A zdaj storita mi ljubav — pomagajta mi to mašino odpasati, ta nesrečna stvar se mi zmirom med nogama zapleta. (Pokaže sabljo.)

Berta (jej pomaga sabljo odpasati). Jaz od samega straha gotovo še naredim kako neumstvo — ne vem, kako moreš tako vesela biti.

Matilda. Samo da bi vedela, kje je mož — mrak bode skôraj, Minka.

Minka. Prosim te, molči o teh malenkostih — ná (dá jej sabljo) denímo to morilno orodje na stran. S tem se v Parizu nijsem bavila.

Matilda (odnese sabljo, stopi k oknu ter ven gleda).

Minka (Berti). Zbilja! Berta — znaš-li kdo jutri sem pride?

Berta. A ne Artur?

Minka. St — da, da, Artur. Ali misliš, da jaz samo na pol skrbim? Jutri za rana bode tu, in popraša po naju — tedaj nauči strežaja, da bodem poprej ž njim sama na vrtu govorila. Artur naj se prikaže stoprv tedaj, kader se oče omekčajo.

Berta. Ljuba, draga Minka. (Poljubi jo.)

Minka (ko jo tudi poljubi). Dobro! (Potiplje ovratnik in zavratnik.) Ali je ta stvar neukretna — ne morem si misliti, kako se v tem dá mnogo poljubljati. — Kakor zvezana sem!

Osmi prizor.

Prejšnje. Major.

Major (skozi sredo). Tako — vse je pre-skrbljeno — a zdaj mi gospodiča malo prepustite. Naj mi staremu oslabečcu pové kaj o vojaščini.

Minka. Vam sem na izvolji. (K Berti.) Stvar bode lepa.

Berta. Prosim te, ne govori toliko z menoj.

Major (k Matildi, ki pri oknu stoji). Zakaj ste tako zamišljena, gospica?

Minka (smejóč se majorju). Naša lepa gospa pričakuje moža.

Matilda (malo resno). Da — pojdi Berta — izprehodivi se malo še po vrtu.

Major. Da, da, malo se izprehodita.

Minka (odhajajočima, na stran). Vsaj me tu-

kaj ne mislita samo pustiti? Bila sem sicer v Parizu, a — (spremi ju.)

Matilda. Čakaj, kačica.

Minka. Hotela bi, da bi tvojega moža ne bilo.

Matilda in Berta (odideta po sredi.)

Deveti prizor.

Major. Minka.

Major (privêde Minko od vrat). Naj ženski gredó. Povedite mi — jaz znam vašega poveljnika še od poprej — ali je oster mož — kaj?

Minka (sama soboj). Nikakor ne! (Glasno.) O da — treba je biti v službi — mnogo v službi.

Major. Tako je prav — to je potrebno — ali ste se uže preselili v novo kasarno? Ali so hlevi zadosta gorki?

Minka. Gorki — da — kurjeni so zmirom enako

Major (čudéč se). Hlevi kurjeni — tako mi bóga!

Minka. Ah tako — ne — dragi bog — ves zmešan sem. (Gleda skozi vrata.) Ta gospa pl. Znojeva je res vitke rasti.

Major. Da — jako lična ženska je. Zbilja — doklé ste uže prišli v novih vojaških oblikah? Kaj?

Minka (v zadregi). V oblikah? (Kakor zgoraj.) Samo pogledite prekrasno obliko te gospé — to nožico! (Stopi k vratom.) Lepe nožice me vsega očarajo, major — na mojo čast!

Major (odtegne jo od vrat). Poslušajte me nu, vi zalêtel — vaš oče je bil tudi jako zaljubljenega srca — to ste pač od njega tudi vi podedovali.

Minka (sama soboj). Lepo hvalo!

Major. A nadejem se, da ste srce še célo s soboj prinesli! Kaj?

Minka (sama soboj). Nu, počakaj, stari očka! (Glasno.) Srce — nu, da — namreč, kolikor se more zdaj še o tem govoriti —

Major. Nu — nu —

Minka (ironično). Dragi bog, denes se otroci ženijo in možé, kakor jim roditelja zapovesta — o ljubezni niti vprašanja nij.

Major (nevoljen sem ter tja hodi in se odhrkne). Hm! Hm! Hm!

Minka. Čemu je torej treba srca? Ali nij res?

Major. Hm! Hm! Govoriva o čem družem. Kdo je vaš stotnik?

Minka. Pri nas — nu — pri nas —

(roko pred očmi držeč) vedno se mi zdí, kakor bi me óna lepa gospa z očmi pogledavala, major.

Major (nevoljen). S tem viharnikom niti pametne besedice nij izpregovoriti.

Minka. Neprestano vidim nje veliko, črno zeníco — major, ta zenica —

(Bolj in bolj se mrači.)

Major (nevoljno). Molčíte uže o tistih zenícah; vprašam vas, pri katerem krdelu ste?

Minka. V Parizu —

Major. V Parizu? Kako-li?

Minka. V Parizu — hotel sem reči — tamkaj sem bil leto dnij — a imam neko prijateljčico — vso njej podobno, tudi takih čarobnih zeníc. Hočete-li videti njeno fotografijo? (Išče v žepu na prsih.)

Major (naglo in nevoljno). Hvala, nij treba. (Sam soboj.) Ko bi to Berta slišala —

Minka. Ne — sliko pogledite — samo zaradi podobnosti. (Iztegne medaljon.) Nate. (Hoče mu sliko pokazati.)

Major (nemiren). Naše gospé gredo — tako mi bóga skrijte ta oné.

Minka (sama soboj). Puh — hvala bogu — ubogi Podgorski!

Major. Čuden husar!

Deseti prizor.

Matilda. Berta. Ivan (sè svečnjaki z gorečimi svečami).
Prejšnja.

Ivan (svečnjáke postavi na mizo; potem major ž njim tiho govori na desni).

Matilda (Minki na pol jokaje). Mojega moža res nij.

Minka. Za boga — zdaj še ta o svojem možu —

Matilda. Ko bi res baš denes pričel zjutrekovati tudi po noči.

Minka. Ah — kaj — zdaj tukaj ostanita. (Berta in Matilda sedeta za mizo na levej. Minka stoji poleg njiju ter se ž njima zabavlja.)

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major. (Hoče oditi.)

Major. Stoj — ná ključ — prinesi dve steklenici trpkega ogra. Saj pijete ogersko vino, Podgorski?

Ivan (odide skozi sredo).

Minka. Da, da — ali — rajši — rajši bi hotel čaja!

Major (smejóč se). Haha — to nam je znano — husarji in čaj? — Haha!

Minka (bojazljivo). Ne — res — za malo

čaja bi Vam bil res hvaležen. (Ide k majorju na desno.)

Major. Neumnost je to, gospodič — po čaju dobode pameten človek — hahaha!

Minka (kaže, da je v zadregi). Hm — hm! (Gre na levo, poluglasno.) Za boga, ne ostavita me zopet samé tukaj.

Major (sam soboj). Uže zopet sedi pri gospé — ta vihra človeška. (Gre za njo.) Gospodič, zdaj hočeva skupaj lulo tobaka popušiti.

Minka (sama soboj). Lulo? Še tega je treba!

Major. Gospé menda skôraj odidejo lêč.

Matilda (vzdignivši se). Mene zelo glava boli.

Minka (naglo). Ne — ne — nič nij prijetnejšega nego družba z damami.

Major. Zaljubljeni porednež — ne branite jej iti — mi dva popijeva čašo vina ter se moški razgovoriva. (Berti, ki mu roko poljubi). Lehko noč, dete moje. (Matildi.) Dobro spite, lepa gospica.

Minka (sama soboj). Res me ostavljata samo. To nikakor ne more biti.

Berta in Matilda. Lehko noč — gospod major — lahko noč — gospod pl. Podgorski! (Ko na levej odideta, gre Minka naglo za njima, hotéč ju pri vratih vstaviti in tiho ž njima govori. Berta in Matilda odideta na levej.)

Enajsti prizor.

Minka. Major. Ivan.

Major (Minko za suknjo držéč). Stojte — ne pre naglite se, gospodič — jutri bode zopet nov dan.

Minka (pobita). Lehko noč.

Major (sede). Pojdite sem — (Ivanu, ki je z dvema steklenicama vina in s kozarci vstopil) tako — sem pridite. (Vzame lulo ter jo zažge.) Zdaj sva sama — in vi mi utegneta, ako le hočeta, pripovedovati o tistih čarobnih zenicah.

Minka (v zadregi). Tudi od potovanja sem zelo truden.

Major (naliváje). Prazne besede — ta lék vas ozdravi.

Minka. Ne — ne, hvalo — glava me boli — ako dovolite, nocej tudi jaz odidem.

Major (nevoljen vstane). Nu — grom in blisk — glavobólen husar — vi ste mekúžen zarod — a bodi si — nikogar nij siliti.

Minka (sama soboj). Nadejem se, da mi Berta pošlje hišno.

Major. Spremi gospoda v posteljo, Ivan!

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major.

Major. Nu — lahko noč. (Krepko jej roko stisne.) Jutri zjutraj se pripravite na krepko jéžo — Ivan — ob osmih oba vranca — a zdaj lahko noč, zaspani husar! (Odide na desnej.)

Dvanajsti prizor.

Ivan. Minka.

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major — (Minki.) Samo svetilnico še prižgem — potem takoj spat. (Ob svečo prižge svetilnico.)

Minka (z velikim čudom). Svetilnica?

Ivan. Kakor ukazujete — tuja gospa stane v vašej sobi — zato so gospod major nocoj gospodu lajtnantu v vrtnem paviljonu dali stan — pojdeva skozi vrt.

Minka (sama soboj). Ta stvar biva lepša in lepša.

Ivan. Ako zdaj gospod lajtnant hočete videti — (posveti jej pod noge.)

Minka. Nu — čemu to?

Ivan. Stremena bode treba gospodu lajtnantu jutri za streljaj više pritegniti. (Sam soboj.) To sti najkrajši nogi, kar sem jih kedaj videl pod husarskimi oficirji.

Minka (nevoljna sama soboj). Enkrat husar in nikdar zopet. (Glasno.) Pojdiva! (Pokrije kapo; odide skozi sredo, Ivan vzame sabljo in vrhno suknjo; odide skozi sredo.)

Sprememba.

Vrtna hiša znotraj, dekoracija zaprta, kolikor se dá. Samo v sredi vrata. Steklena vrata sè zavésama. Zadaj na desnej posteljá ali spalna zofa s posteljami, odgrnena pokrivalna postelja. Od spredaj na lévej kamin poleg njega naslanjač in mala miza. Na desnej miza in stol. Na naslanjači spalna suknja — poleg nje potna torbica. Vse temno).

Trinajsti prizor.

Ivan (sè svetilnico in sabljo). **Minka** (ogrnena z oficirsko vrhnjo suknjo).

Ivan (od zunaj vrata odpirajoč). Semkaj noter, gospod lajtnant, eno noč se prebóde. Vrlo ugodno je tukaj. (Prižge luč.)

Minka (se ozira — sama soboj). Ugodno? —

Mnogo pregrozovito je meni — tu ne morem ostati.

Ivan (zakuri v kaminu). Kako ukazujete, gospod lajtnant?

Minka. Nič, kar nič. (Sama soboj.) Da se ne bi sramovala, naredila bi vsemu konec in vse povedala. (Glasno.) Kaj-li zdaj?

Ivan. Ne bi li hoteli gospod lajtnant obleko meni s soboj dati?

Minka (naglo). Ne — ne — vse je dobro — idi.

Ivan (sam soboj). Kratkobeseden je kratkovezni gospod lajtnant. (Glasno.) Tudi škórnje!

Minka. Ni treba — idi.

Ivan (sam soboj). Sicer imajo mladi lajtnanti po tisoč potreb, ta jih nijma nič. (Glasno.) Kedaj ukazujete, da vas jutri zbudim?

Minka. Ni treba — jaz bodem za rano sam od sebe na vrtu.

Ivan (sam soboj). Pravi korenjak je ta maliček. (Vzame svetilnico.) Želim vam sladko počivati, gospod lajtnant. (Gre proti vratom.)

Minka (boječe). Zdaj naj tukaj sama ostanem! (Kader Ivan pride do vrat, boječe pokliče). Ivan!

Ivan (obrne se). Kaj ukazujete, gospod lajtnant?

Minka (po kratkem obotavljanji). Kje spi mlada dama, ki je denes prišla?

Ivan (sam soboj). Da te? Naglo se je vnel. (Pokaže vrata zadaj.) To vidite od tod, gospod lajtnant, tam — kjer so okna razsvečena.

Minka Tako. (Zopet naprej stopi). Dobro!

Ivan (spredaj). Kaj sem hotel še reči, gospod lajtnant — po noči imamo na vrtu dva huda psa izpuščena. Samo na tatove sta.

Minka (prestrašena). Tatove — Ivan?

Ivan. Da — tod okrog se klati neka druhal. Nu, samo, da veste — želim, da bi sladko počivali. (Gre zopet k vratom.)

Minka (kakor poprej, prestrašena — sama soboj). Druhal razbojnikov! Moje mlado življenje! (Glasno.)
Ivan!

Ivan (zopet se obrne). Gospod lajtnant!

Minka (kakor poprej). Ali so tukaj miši?

Ivan. Miši — ne, gospod lajtnant; položili smo vse, do nekaj malega podgan —

Minka (udari z nogama ob tla). Podgan? Meni je obupati!

Ivan. Nu — lahko noč, gospod lajtnant. (Zopet gre.)

Minka (kakor poprej). Ivan!

Ivan (kakor prej). Gospod lajtnant!

Minka (vidi se, kako si dela pogum — sama soboj). Nij drugače — pogum! Dobro je, idi!

Ivan (skozi sredo, in ozre se, z glavo majóč).

Štirinajsti prizor.

Minka (plašno, na jok se drži).

Zdaj je odšel — sama sem — z podganami. (Gre k vratom.) Mislim, da se vrata niti zapreti ne dadé — ne — niti zapaha nij. (Postavi dva stola pred vrata.) Barikado si napravim, zdaj še sabljo počez. (Vzame sabljo, ter jo položi počez preko stolov.) Napada sem obranjena. Hu — zebe me zeló, in treba je, da ostanem v tej obleki — sicer bi se jutri ne mogla hitro obleči. (Po vrhu obleče spalno suknjo.) Tako — saj me nikdo ne vidi. (Odpre potno torbo.) Še to na glavo — in to proč — (vzame čepico (žensko) iz torbe in jo pokrije, spravi vojaško kapo v torbo.) — A zdaj nekoliko malo pokoja! Oh! (Sede v naslanjač.) Saj sem v Parizu na maske-radi ruskega poslanca tudi enkrat bila za oficirja oblečena — tudi tukaj pojde. — A jutri zjutraj storim vsemu temu konec — (premetava se) jaz — tu je vse tako strahovito neukretno. A bilo je velekrasno (zéha) — v Parizu — (zameži) brr! kako zebe! Teh mikavnih plesov — ne — nikdar — nikdar ne pozabim — nikdar — jaz — (Prične tiho neko valcerjevo melodijo peti, a hitro vtihne, ter zaspi. Majhen prestanek.)

Petnajsti prizor.

Minka. Ivan. Podgorski.

Ivan (sè svetilnico, in potno torbo nesóč, odpre vrata — močen ropot — ker se ob stola zadene in sabljo na tla vrže). Grom, kaj je to?

Minka (kvišku skoči prestrašena). Kdo je? (Naglo sleče spalno suknjo, ter čepico vtakne v potno torbo).

Ivan (vstopi ves). Oprostite, gospod lajtnant.

Podgorski (v husarski obleki — naprej stopi). Meni oprostite, gospod tovariš — da vas v počitku motim —

Ivan. Ta gospod so baš prišli ter nehté, da bi gospoda majorja budil — zato sem menil, teh malo ur do jutra — utegneta skupaj prenočiti. (Postavi potno torbo na mizo na desnej.) Na mojo vero, ves čujoč je kratkovéznik.

Minka (v največjej zadregi). A dragi bog — zdaj — zdaj —

Podgorski. Ne dajte se zaradi mene motiti — ljubi tovariš —

Minka. Ne bojte se tega! (Sama soboj.) V takih zadregah še nij bil nobeden husar! (Plašno.) Ivan!

Podgorski (k Ivanu). Pazi, da se odpraviš, da bode gospod tovariš zopet mogel počivati!

Ivan. Kakor ukazujeta — kakor ukazujeta, gospóda moja! (Hitro skozi sredo odide.)

Šestnajsti prizor.

Minka. Podgorski.

Podgorski. Dovolite, da se vam smem predstaviti — ime mi je pl. Podgorski.

Minka (v zadregi). Vi ste — — (za-se.) Da, kdo sem li zdaj jaz, ko ne morem biti tudi Podgorski? — (Glasno, po kratkem obotavljanji.) Meni je ime pl. Lepotičnik.

Podgorski (lahno). Vi ste pri družem, kakor vidim; prišli ste blezo pred malo časom iz kadetnega krdela?

Minka (v zadregi). Pri družem? Da — baš sem iz kadetnega krdela prišel — res je.

Podgorski. Veseli me, da sem se z vami seznanil, ali prosim, lézite zopet v posteljo — jaz vzamem ón stol.

Minka (sama soboj.) Ne — tako nikakor ne more biti. (Glasno.) Gospod, ko me ne bi silile razmere — da vam — bi — jaz —

Podgorski. Brez ovinkov, mej tovariši (hoče jo na ramo potrkati) to nij navada.

Minka (ugane se mu, ko se je dotakne — sede v naslonjač, sama soboj.) Ne, od strahú umerjem. (Pokrije si obraz z rokama.)

Podgorski (na desnej strani na mizi nekaj

Gospa, ki je bila v Parizu.

opravlja, s hrbtom proti njej obrnen). Saj menda ne smrčite? Smrčanje mi je zeló neprijetno. — (Obrne se.) Kaj? — Mislím res, da uže zopet spi. (K njej pristopi — hoče jej roki raz obraz potegniti.)

Minka (kvišku skoči). Ne — ne — (Sama soboj.) Tu more samo ena stvar pomoči nobeden naju ne sme o spanji misliti. (Glasno.) O ne — jaz čujem — hočem vam biti družba — dokler vam je drago.

Podgorski. Tako — tako — podržite mi torej nekoliko popotno torbo — práporščak.

Minka (najprvo se začudi). Jaz? — (Potem naglo.) Da — da — jako rad. (Drži z obema rokama torbo. Podgorski iz nje vzame nektere stvari, ter jih položi na mizo.) Spanje me je vse minilo — ali se ne bi mogla kako zabavljati?

Podgorski. Na mojo vero! Tako bistro oči ima kakor podlasica. (Smejóč se.) Ljubav je vredna ljubávi, o taki prilíki se ne gleda na pol smodke kadéža. — (Na lévo kažoč.) A ogenj pogasne, práporščak — poskrbite, da bode gorelo. (Sede v naslonjač, vzame smodko ter jo prižge.)

Minka. Jaz? (Kakor prej.) Da, da. — (Podpiše ogenj z mehóm — sama soboj.) Zdaj treba, da bode čul, in zabavljati mi ga je, — naj bode kar hoče. (Glasno.) Tako. — (Vzdigne se ter sede ónkraj mize.)

Podgorski. Želite li smodko? (V obraz jej dima puhne.) Izvrstna smodka.

Minka (pokašljajoč). Za zdaj hvalo. (Pokašljajoč.) Iz — vrst — na.

Podgorski (zelo lágotno). Nu, povedite mi — kak mož je vaš major?

Minka. Major — nu, še dosti — a njegova hči — mikavna — na mojo čast — denes sem se ves zaljubil.

Podgorski (dobre volje). Takój sem si mislil, tacemu práporščaku nij družega v glavi, nego ženske. Bolje bi bilo, da bi se za druge stvari hoteli brigati, za jezdišče — konje —

Minka. Prosim — mislim, da imajo ženske prednost.

Podgorski. Da, da — vsi ste ene vrste! Samo če kje na kakem plesu vidite žensko vso nališpano, in če plešete ž njo — — takój se vam sanja o angelu.

Minka. O — prosim — —

Podgorski (v besedo jej seže). Naj izpregovorim, práporščak —

Minka. Prosim.

Podgorski. Vi gledate zmirom samo nebeško mikavno bitje — a napačnosti, katere imajo — teh ne vidite.

Minka. Lepo prosim — ženske —

Podgorski (seže jej v besedo). Naj izpregovorim, práporščak —

Minka. Prosim —

Podgorski. Razvajene so denes malo ne vse. Muhaste — termaste so, gospodinjstva nič ne umejo — vsacega zasramujejo. — A vsega tega vi ne vidite — zaljubite se v lišp in svilo — družega nič.

Minka. Vendar so tudi izjemki, gospod tovariš.

Podgorski. Bele vrane — ne tajim!

Minka. In vam se nij srce še nikdar vnelo — nikdar?

Podgorski. Ko se je moj oče z mojo materjo seznanil, čestokrat mi je pripovedoval, da se je čutil, kakor da bi ga toča obsula, in strela v srce zadela. Nu — meni se to še ni zgodilo in te vaše zaljubljene igrače — te me nijso nikdar zanimale.

Minka. Morebiti so vam domača dekleta premirne — jaz sem bil leto dnij v Parizu.

Podgorski. Tako? — Bolje bi bilo, da ste mlade konje sedla učili — pametneje bi vam bilo.

Minka. Predobri ste. — Samo da bi vi Francozinje poznali! Glejte, naše ženske imajo več magnetičnega in tudi magnetizujejo — a Francozinje elektrizujejo —

Podgorski (vstane). In vi me dolgočasite!

Minka (sama soboj). Ta je videti zelo odkritosrčen.

Podgorski (nevoljen). Nu — lézite v posteljo — jaz imam zdaj dovolj; ura spanja je boljša, nego li ta zabava. (Vrže smodko v kamin.)

Minka (prestrašena). Ne — ne — treba je, da vas poprej uvérim.

Podgorski. Prosim, ne trudite se — ves zadovoljen sem. Vi ste pred menoj sem prišli. Hočete-li posteljo ali stol? (Pričenja ruto, uro, dedenarnico itd. iz žepov jemati, ter na mizo na desni polagati.)

Minka (sama soboj). Kar v zemljo bi se pogreznila!

Podgorski. Nu — posteljo ali stol?

Minka. Ali ne bi rajši čuli? (Naivno.) Hočeva solnčni vshod videti!

Podgorski (kratko se obrne). Naj vas romantika zanima. Jaz se zahvaljujem. — Ako se ne odločite, léžem jaz v posteljo.

Minka (obupljivo). Dragi bog!

Podgorski. Nu — ali to — ali óno —

Minka. Tukaj so miši!

Podgorski. Tedaj pojdem jaz v posteljo. (Nese stol k postelji.) Saj nisva ženski!

Minka (jokljivo sama soboj). O mé smo ženske!

Podgorski (prinese svečnják k postelji, potrka ob posteljo). Lehko noč!

Minka (prestrašena). Jaz vam bi rad še nekaj povedal.

Podgorski. Prosim — jutri.

Minka. Al to je zelo važno.

Podgorski (mrmra neko pesem, ter si suktnjo odpenja).

Minka. Za boga — poslušajte me vendar — jaz hočem, da me poslušate. Gospod pl. Podgorski — gospod — gospod pl. Podgorski — jaz nijsem vaš tovariš.

Podgorski. Neumnost — lézite spat.

Minka (z jokljivim glasom). Jaz niti mož nijsem — jaz sem — ženska — náte dokaze. (Odtrga brke in jih odvrže.)

Podgorski (ki baš hoče suktnjo sleči). Grom in blisk, to je res ženski glas — ali prav slišim? (Naglo si zopet suktnjo zapne, stopi naprej). A milostljiva gospodična!

Minka (proč obrnena). Gospa — če smem prositi!

Podgorski (galantno). Milostljiva gospa — jaz sem v največji zadregi!

Minka (sramežljivo). Da, za boga — jaz tudi!

Podgorski. Ali kako je to mogoče?

Minka (pogumnejša). Oprostite mi, prosim, vsa pojasnila. Ali mi hočete moj plašč podati!

Podgorski (vrlo uljudno). Kakor ukazujete. (Prinese paletot in z njim Minko ogrne.) Náte milostljiva moja!

Minka. Lepo hvalo. Vse drugo jutri, gospod! (Prikloni se ter odide proti vratom.)

Podgorski (obstoji, za njo gledáje). To je zares bilo tako nekako, kakor bi treščilo.

Minka (mehko i proseče, pri vratih stojéča). Gospod pl. Podgorski, zunaj sta dva zeló huda psa — ali bi ne bili tako dobri, ter me pod óno okno spremili? (Obeže si glavo z ruto, odide.)

Podgorski. Radosten! (Hitro za njo, oba odideta. Vrata ostanejo odprta. Majhen prestanek.)

Sedemnajsti prizor.

Lepotičnik.

Lepotičnik (vstopi in za Podgorskijem gleda). Če me vse ne vara, bil je to neki oficir. Prišel sem prepozno. (Ozira se.) Luč tukaj — tam vojašk plašč, — popotna torba — nij dvomiti, moj tekmeč je tukaj. Nu tedaj pogum, zdaj treba, da pričnem sam delati. (K vratom stopi.) A kaj uže

zdaj išče po vrtu? Vrača se — nečem se umikati razsodnemu hipu. (Na strani od vrat nazaj stopi, da ga Podgorski ne more videti.)

Osemnajsti prizor.

Podgorski. Lepotičnik.

Podgorski (vstopivši). To je najčudovitejša prigodba, kar sem jih kedaj učakal. Gospa je bila zares mikavna v svoji prevzetnosti — in zadregi. Mislim, da bi me utegnila zanimati.

Lepotičnik (vstopivši). Odpustite, gospod!

Podgorski (začuden). Kaj? Še kdo drug je tukaj?

Lepotičnik. Jaz sem stopil v to, najbrže vašo sobo, ko vas nij bilo v njej.

Podgorski. Zeló prijazni — a dovolite mi vsaj, da vas povprašam. Niste-li tudi vi kaka preoblečena ženska?

Lepotičnik (resno). Meni se neče šaliti se, gospod!

Podgorski. Prosim — a s čim naj vam postrežem?

Lepotičnik. Da na kratko in brez ovin-
kov povem — prosil bi vas, da se iz te hiše
dan ali dva dni takój umaknete.

Podgorski (čudéč se). Niti meni se zdaj šala neče, gospod! Meni se tukaj vrlo dobro godí — nič ne vem, zakaj bi od tod šel.

Lepotičnik (sam soboj). Neče oditi! (Glasno.) Samo denes in jutri -- drugače ne more biti.

Podgorski. Ne more biti? I dobro je — zdaj stóprv za trdno tu ostanem. Baš jutri se jaz mnogo nádejem od te hiše. Meni se vaša terjatev jako čudna zdí, gospod — zares jako čudna.

Lepotičnik (strastno). Dobro — vam se to čudno zdeva, a da vam bode dovolj uzroka, da se vam bode še čudneje zdelo, zvéдите, da me ob devetih jutri zjutraj najdete v hiši gospoda pl. Znoja, kjer bodem od vas zahteval osvéte. Ondi se pogovoriva o vsem družem — priporočam se, gospod! (Odide po sredi.)

Podgorski (čudéč se za njim gleda). Videti je vele ličen mladenič. A zdaj ni četrť ure dalje ne ostanem v tej blaznici. Tacega še nijsem dočakal — najprvo prava maskerada z neko gospo, ki hoče biti husar, potem se v mé zaleti ves tuj mladec, da me izvrstno razžali — brez uma — in brez pameti. Dalje! (Ogrne paletot, potem vzame kapo in sabljo.) Tu bi se mi utegnilo bog védi kaj še prigoditi.

(Naglo skozi sredo odide.)

Devetnajsti prizor.

Major. Ivan.

(Major v spalnej suknji, spalnih čevljih, belo ponočno čepico na glavi.)

Ivan (sè svetilnico). Uveríte se sami, gospod major, vse je prazno.

Major (robato). Da te puša udari — jaz rečem, da to ne more biti.

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major! A če sem vendar sam videl?

Major. Nu, kaj si li videl, hromi rekrut?

Ivan. Kakor sem rekel — jedva je novi oficir prišel, takój je ón odšel — ón mali kratkovézni tja pod okno, plosknil in poklical: Matilda, Matilda!

Major. Grom in blisk!

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major; niti dolgo nij trajalo, da je gospa pl. Znojeva doli prišla.

Major (nevoljen). Rokovnik, nesramno lažeš.

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major, a gola resnica je — ona je doli prišla — potem sta govorila — ona je vedno ponavljala: moj mož, moj ljubi mož! On je jokal — potem sta se poljubljala, in potem sta, smuknila — hajdi — izginila sta — in ta tudi.

Major (udari se po čepici). I — naj bi takój — — ta komedija je bila zménjena — sicer se ne bi gospa bila tako naglo ugrabiti dala.

Ivan. Kakor ukazujete, gospod major! A jaz govorim tako: ona ga je ugrabila. Dragi bog, mlada kri! Samo da ste videli, kako ga je tolažila in poljubljála!

Major. Vsekakor je treba kaj storiti. V mesto pojdemo. Ubozega moža je treba pripraviti na to nesrečo. Ivan, ko dan napoči — uprézi!

Ivan. Kakor ukazujete!

Major. Da živej duši o tem ne zineš. (Nemirno sem ter tja hodeč.) Da se mi je to v mojej hiši pripetilo — strahovito — grozno — a vse to izvira iz tistih pripovédek o zenícáh. (Ivanu.) Kaj li še tod okrog tavaš?

Ivan (nečesa išče po Minkini popotni torbi). Ostavila sta popotno torbo. (Kričéč.) Dragi bog, gospod major — oh, lejte si, lejte si!

Major. Kaj je?

Ivan (obe roki visoko vzdigne v enej drži Minkino husarsko kapo, v drugej čepico). Poglédite, gospod major — uže sta svoje stvari skupaj spravila.

Major (udari se z obema pestéma ob čelo). Da te puša udari — (odteče) takój naprezi!

(Zagrinjalo pade.)

TRETJE DEJANJE.

(Prizor: Soba pri gosp. pl. Znoji, kakor v I. dejanji. Zora — na mizi na pol dogoréla sveča. Ko se zagrijalo vzdigne, ura bije. Mej prvim prizorom se do dobrega zdani.)

Prvi prizor.

Strežaj (sedi speč za mizo — probudi se, ko ura bije — in oči si mane). Oh — beli dan. (Ugasne luč ter vstane.) A niti milostljivega gospoda, niti gospé ni domóv. Strašno je, ako je treba, da nas kdo zastonj in zastonj vso noč prečuje. (Pogleda na uro.) Uže pet.

Drugi prizor.

Strežaj. Matilda. Minka (oblečena kakor v II. dejanji).

Matilda. Hvala bogu, da svi spet doma.
— Pazi, Minka, da naju nikdo ne bi slišal.

Minka (plašna in drehla). Želela bi, da bi me uže od včeraj nikdo ne bil slišal niti videl. (Sede na levej na stol, in si z roko glavo podpre.)

Strežaj. Saj ni tako strašno — milostiva gospa — kajti nikogar nij doma.

Matilda (naglo). Kaj — tudi mojega moža nij doma?

Strežaj. Ne, milostiva gospa — včeraj popoldne so odšli ter se nijso še vrnili.

Matilda (razdraženost zatirajoč). Dobro. (Strežaj odide. Potem stopi k Minki.) Minka — ali si slišala?

Minka (neskrbljivo). Kaj ne bi?

Matilda. Prosim te — svetuj — pomagaj mi! (Hoče jo sleči.)

Minka. Stori mi to ljubav, ter miruj, ne draži me še bolj — pomagaj rajši ti meni.

Matilda. Jaz — dragi bog, jaz sem zelo nesrečna žena! Vsaj svetuj — saj si bila v Parizu — kako tam počenjajo.

Minka. Oh, da bi zdaj še tamkaj bila! V Parizu bi se moji dogodbi smijali — a tukaj se mi bodo posmehovali.

Matilda. Moj mož je po noči zájutrekoval — strašno — in tega si ti kriva.

Minka (vstane). Ljubo dete — morebiti ima opravkov to se vse razkrije, za zdaj me samo

kjer koli skrij, da me niti še tvoj mož ne najde v tej žalostnej obleki.

Matilda. Mólči, — nekoga slišim. Če je to moj mož — naglo semkaj notri. (Obe na levej odideta.)

Tretji prizor.

Znoj (skozi sredo, v plašči, pod plaščem domino svitle barve — kateri se pozneje sme videti. Naglo nastopi, odkrije se, ter klobuk na mizo dene).

Znoj. Srečno sem se zopet vrnil. — Ali sem jaz neumen — ali je svet brez uma. Denes sem se hotel zabavljati a nij se dalo. Malo ne, da bi se jél sam náse jeziti, ka nijsem zvršél prve nakane. Moja uboga žena je v stráhu, morebiti se je hotela samo pošaliti. — Ko bi zdaj še vedela, da sem bil na maskeradi —

Četrty prizor.

Matilda. Znoj.

Matilda (malo poprej vrata odpre, stopi naprej ter se ustavi pri vratih; očitáje). Zdaj si domóv prišel, Oskar?

Znoj (prestrašen sam soboj). O gorje — moja žena. (Glasno.) Da — ljuba Matilda — da — da — nijsem mislil, da bodeš uže tukaj.

Matilda (očitaje vskipé). Tako — in zato naj zakonski mož ob petih zjutraj domóv hodi? Povedi mi uzrok, s katerim se opravičiš — in jaz ne bodem o tem dalje govorila. — Nu — molčiš li?

Znoj (sam soboj). O bog, žal, ka nemamo po noči zborniških sej. Kje naj rečem, da sem bil? (Glasno.) Jaz — jaz — nameraval sem ti iti na-proti! da —

Matilda (séde na desnej — k njemu hrbet obrnen). Tako — to zdaj lahko rečeš — ali ne moreš se mi hudovati — ako o tem dvomim — in jaz priznavam, da dvomim.

Znoj (na levej stoječ, sam soboj). Jaz sem kriv, zatorej hočem prvi postopiti k spravi. (Plašč naglo od sebe vrže na stol, ne misléč, da se s tem domino pokaže, ter stopi naglo k ženi). Moja ljuba, draga Matilda — poslušaj me.

Matilda (se obrne ter zapazi, da je na njem domino). O bog — kaj — kaj — je to?

Znoj (sam soboj). O gorje! (Glasno.) Kaj li je to — nu — (sam soboj) o bog, kako naj bi li takój rekel? — (Glasno). To je — i nu, to je svilnat plašček — za hladen jutranj zrak.

Matilda (jokaje). Izdajalec! — Domino je — bil je na laškem plesu — strašno je to!

Znoj (nevoljno domino odvergši). Nič ni strašnejšega, nego li čutiti, da je človek res kriv.

Matilda (vshlípujóč). Strahovito!

Znoj (sam soboj). Vsekakor je treba, da jo pomirim. (Stopi k njej, s prijaznim glasom.) Čuj, ljuba žena — bodiva odkritosrčna — pogovoriva se — ljuba Matilda. V prvo sem namerjaval, za tabo hiteti — ali tako sem ostrmel o tvojem listu, da sem v naglici zašel na brezumen pot.

Matilda (sama soboj). Tako je, kader žena hoče moža pripraviti, da bi ostrmel.

Znoj. Izkušal sem se razmisliti — a misli o tebi — da bi se utegnila res náme jeziti — — da sem te morebiti razžalil — nijso mi dale nikjer mirú — zastonj sem zabave iskal. — (Proséč.) Matilda — če sem bil včeraj preosoren — odpusti mi — po zdaj naprej ti bodem udanejši.

Matilda (mirneje). Ako bi ti mogla verjeti?

Znoj. Resnično — ne vnémaj si prelepih očij sè solzami — naj bi se po zdaj mirno pregovarjala, — hotel sem reči razgovarjala — predno si z prenagljenostjo greníva življenje.

Matilda. Ide ti iz srca — da — saj slišim (pogleda ga) in ker sem jaz največ kriva —

Znoj (seže v besedo). Ne — ne — prosim te — krivi sem edin jaz.

Matilda (smejóč se). Ne bodi novega prepira o tem! Tedaj po zdaj bodi mej nama zaup in odkritosrčnost.

Znoj (roko jej poprimši). In malo potrpežljivosti. (Objame Matildo in poljubi.) A tvoje oči so zares objokane — počij zdaj nekoliko ur — ljubo dete — da bode potem ves ostudni včerajšnji dan pozabljen.

Matilda. Razen tega, kar sva se od njega naučila: zaup in odkritosrčnost. (Znoj nje roko poljubi ter jo spremi do vrat na levej. Matilda odide.)

Peti prizor.

Znoj. Strežaj.

Znoj (olajšan). Puh — to se je mnogo srečnejše razmotalo — nego li sem si mislil. Hvala bogu. Domino je res bil nevarna stvar. — List je gotovo porodila samo prenačljena hudomušnost.

Strežaj (vzглаšáje). Gospod major pl. Orlovec. (Odide.)

Znoj. Kaj — (gleda na uro) ob tem času? — (Hipoma se domišlivši.) Oh sam je blezo moje ženo spremil.

Šesti prizor.

Znoj. Major pl. Orlovec.

Major (trdo). Dobro jutro, ljubi Znoj!

Znoj. Dragi moj major — naj se vam iskreno zahvalim. —

Major (čudéč se). Zahvaljute se? Meni? Zakaj?

Znoj. Da ste mi vi sami ženo semkaj spremili.

Major (sam soboj). Oh, nesrečnik — ničesa ne sluti. (Glasno.) Vaša žena, ljubi Znoj — (Roko mu podá.)

Znoj (čudéč se). Dobro jutro — (Sam soboj.) Kaj mu li je? (Glasno.) Ali se vam je morebiti kaj pripetilo?

Major. Meni? Ne — ménite li pripetilo? — Da, časi se komu tudi kaj pripeti — (Ustavlja se mu beseda, kakor poprej.) Dobro jutro, ljubi Znoj. (Roko mu podá.)

Znoj. Dobro — jutro. — (Sam soboj.) Čudno — (Glasno.) Vi se mi zdite tako otožen, major.

Major. Jaz — da — utegne biti res — —! Vrag ne bi otožen bil.

Znoj. A — kaj vam li je?

Major (sam soboj). Da te puša zadéni! — Rajši bi stal na vojski, ljubše kader krtáče okolo glave žvižgajo. (Glasno.) Jaz sem zaradi vas žalosten.

Znoj. Zaradi mene?

Major (sam soboj). Prisiljen sem temu nesrečniku polagama vse povedati. (Glasno.) Dobro jutro, ljubi Znoj — (Roko mu podá.)

Znoj. A govorite uže, lepo vas prosim.

Major. Da vam polagama povem, da je vaša žena bila ugrabljena.

Znoj (odskočivši). Kaj?

Major. Nu — kaj je, ljubi Znoj?

Znoj. Moja žena ugrabljena?

Major. Od kod vi to veste?

Znoj. Nu, saj ste vi sami rekli —

Major. Grom in blisk — jaz sem rekel — nu — če je uže povedano, — treba je vendar bilo, da zveste.

Znoj. Za boga — vendar nij on —? (Na čelo kaže, glasno.) Dovolite —

Major. A jaz nijsem nikakor ničesa kriv. Vaša gospa je prišla stoprv včeraj k meni — on tudi —

Znoj (stermèč). On? — Kateri on?

Major. Da — on — husarski oficir — in isto noč sta skupaj oba pobegnila.

Znoj (komično neveren). Pobegnila?

Major. Naj me vrag vzame — da — to je zla prigodba — nu — a krščenik treba da se udá osodi.

Znoj (sam soboj). A — to je silno. — (Glasno.)
Da, da — resnica!

Major (sam soboj). Ubogi človek je ves
potrt. (Glasno.) Nu a inace se name povzdajte,
Znoj — jaz takój poizvem — morebiti ju še do-
spejemo — naglo je delati — dobro jutro, ljubi
Znoj. (Hoče oditi.)

Znoj (držéč ga). Dovolite — samo še eno
vprašanje.

Major. Upokojite se, ljubi Znoj. — Nu?

Znoj. Povedite mi, ljubi major — zájutre-
kovali vender še niste? Kaj?

Major. Čudno vprašanje! Ne — tešč sem,
kakor vojak po jutranji straži. (Sam soboj.) Ubo-
zemu človeku je vse ude streslo. (Glasno.) Treba
da odidem — hči mi zdolaj sedí na vozu — na
svidenje —

Znoj (ga držéč). Naj počaka. Če tedaj še
niste zájutrekovali, major, naj vam povem, —
da je moja žena tukaj tu notri — točkar sem
ž njo govoril.

Major. Tukaj? Kaj govorite?

Znoj. Da — tu notri je.

Major. Tako mi tristo tisoč strel, in sama li?

Znoj. Da, mislim!

Major. Nu, da bi takój — —! Vrag to
stvar uméj! Čujte — a ne razhudite se, storil

sem vse iz dobrega namena. — Moj hromi rekrut — nu — dobro jutro, ljubi Znoj. (Hoče oditi.)

Znoj. Stojte — major — treba, da se ženi, in tudi sebi opravičim — stopite na trenutje semkaj notri. (Odpre desna vrata.) Da se sami uverite, kako je stvar zapletena.

Major. A moja dušica zdolaj sama sedí —

Znoj (v sobo ga sili). Dušica naj sedí. Dolžni ste nam to.

Major. Bodi si v imeni božjem. (Na desno odide.)

Znoj (sam). Ko bi vendar v tem bilo kaj resnice? Ne — saj to nikakor ne more biti. (Gre k vratom na levej, ter jih odpre.) Ljuba Matilda!

Sedmi prizor.

Matilda. Znoj.

Matilda. Ali si še zdaj tukaj?

Znoj. Ljubo dete, zmenila sva se poprej, da si vedno bodiva odkritosrčna; treba, da uže zdaj to pogodbo napómnim.

Matilda (sama soboj). Kaj li hoče?

Znoj. Točkar je bil major Orlovec tukaj.

Matilda (vznemirjena). Major, v svojem lici?

Znoj. Da, ljubo dete — in povedal mi je nekaj, kar — meni se samemu smeje — kar se upravo nij moglo zgoditi, a veže me vendar dolžnost, tebi povedati, samo z odkritosrčnosti.

Matilda. Zeló radovedna sem — povédi.

Znoj. Misli si — pripovedoval mi je z najresnejšim obrazom, da si v tej noči — hahaha — le huda ne bodi, ljuba Matildka —

Matilda. Nu?

Znoj. Da si to noč z nekim oficirjem ušla iz njegove hiše. (Stopi naglo strani, ter jo pogleda.)

Matilda (glasno se smijóč). Hahaha — to je res izvrstno — hahaha!

Znoj (resno jo pogleda, ter se potem tudi smeje, ali zeló posiljeno). Hahaha — tudi jaz se smejem — ha — ha —

Matilda. Hahaha — tedaj major misli, da sem bila ugrabljena? Smešnost te zmote se res ne dá preplačati.

Znoj (kakor poprej). Da, jako smešno je to! Hahaha! (Potem resno.) Katera zmota, Matilda?

Matilda. Tega ti ne morem zdaj pripovedovati, pozneje — hahaha! — Al ti si tako resen — smej se vsaj —

Znoj. Saj se smejem! Hahaha — ali povem naj ti, da mi nij posebno ljubo — ako mi poroča

tujec o tvojem begu, in ti sama govoriš o nekej zmoti, razjasnilo mi vendar zakrivaš.

Matilda. To nij edino moja tajnost, inache bi uže zdaj vse vedel; ali upam, da se za zdaj upokojiš, ako ti povem, da je gospod — oficir, ki je z menoj pobegnil — neka ženska moja prijateljica.

Znoj (čuděč se). Tedaj — beg — beg je vendar bil —

Matilda. Šala je bila, ki jo je ta ženska napravila z majorjem.

Znoj (ko jo na levej odvêde). St, Matilda.

Matilda (čuděč se). A kaj ti je, major je bil samo prevarjen.

Osmi prizor.

Prejšnja. Major.

Major (ki je uže poprej vrata odpri). Hvala vam, gospica, naj bode.

Matilda (čuděča se). Oskar, kaj je to?

Znoj. Hem, oprôsti, ljuba Matilda, a major naj bi bil za svedoka, kako se njegovi zatožbi ustaviš.

Major. Nu, molčita, vse je dobro. Moj neumni, hromi rekrut je vse te zapletke kriv. A gospica, gospica, kake šale zbijate? Ta skokonòg je tedaj res bil ženska, saj se mi gotovo nikakor nij vèdel, kakor husar.

Matilda. Upam, da ste zdaj v mojem begu upokojeni, gospod major!

Major. A kje li sem imel oči, da me je ta plahún — hm — hočem reči vaša prijateljica — tako prevaríla.

Znoj. A kedo je bil, to nam vsaj zdaj poveš?

Major. Da — dolžni ste!

Matilda. Ne, ne — zdaj ne — a obetam, da bivši husar bode še denes dopoludne pri meni. (Majorju.) Vi ga potem dobro pogledite.

Major. Nu, da ga ne bi pogledal, — to se zna. (Matildi.) In vi — gospica (poda jej roko) oprostite, ali teh zapletek ste sami krivi. — A moj hromi rekrut bode slišal vojaške zakone. Dobro jutro, vama. (Skozi sredo odide.)

Deveti prizor.

Matilda. Znoj.

Matilda. Hahaha — vsaj zdaj si tudi ti pomirjen, ljubi mož.

Znoj. Umirjen — da — a ta dogodba mi je vendar še zeló nejasna. Povedati bi mi vsaj utegnila —

Matilda. Potrpi. Ti si prvi upotrebljal odkritosrčnost — a jaz zahtevam od tebe zaup.

Znoj. Nego —

Matilda (veselo). Nikakoršen nego! Samo zaup je treba. (Poljubi ga, potem hitro odide na levej.)

Deseti prizor.

Znoj. Strežaj.

Znoj. Zaup — hm! To imenujejo zaup. (Naredi, kakor bi hotel poljubiti.) V tolmačenji so ženske nedosežne. A bilo bi smešno, ko bi pod kri-lom te čiste veselosti bila prevara, — a primerov imamo dovolj. — (Hoče oditi proti vratom na desnej.)

Strežaj (vzглаšáje). Gospod pl. Podgorski.

Znoj (čuděč se). Pod — Podgorski — Podgorski? (Strežaj odide.)

Enajsti prizor.

Podgorski. Znoj.

Podgorski (v uniformi, kakor v družem dejanji).
Da, tvoj stari prijatelj, če ga še pomniš. (Poda
Znoju roko.)

Znoj. Jaz — kako ne bi — dobro došel
— a kako, da si ti tukaj, in to ob tem času?

Podgorski. Prignala me je dogodba, vsa
basni podobna. (Odloži.) A da brez ovinkov povem.
— Stori mi neko ljubav!

Znoj. A tako — ne da bi uže zopet bil
denarnico izgubil?

Podgorski (smejóč se). Ne, ljubi prijatelj
— tisti časi so minili, pred nekoliko urami se
mi je nekaj pripetilo.

Znoj. Zmirom še, kakoršen si bil, še vedno
stare mladoletne neumnosti.

Podgorski. O ne — tudi o tem se motiš
— tudi to je za gorami — jaz sem ves brez
krivde.

Znoj. A kdo je krivi protivnik? (Sédeta.)

Podgorski (smejóč se). Tega ne vem.

Znoj. Tako — tako — a — zakaj ne?

Podgorski. Niti tega ne vem.

Znoj. Hm! hm!

Podgorski. Jako nerazumno — čudiš se, ali ne?

Znoj (mrzlo). Bog ne daj. Denes se mi je uže več tacega pripetilo. — Zato se uže ničemer ne čudim.

Podgorski. A čuj dalje. Misli si — menim — da sem se zaljubil.

Znoj. Ti? Ti stari ženski sovražnik? — V katero li?

Podgorski. Ne vem.

Znoj. Pojdi, pojdi! — Vsaj njeno ime —

Podgorski. Ne vem ga.

Znoj. Nu, to je res novo — pripoveduje mi dogodbo za dogodbo ter o vsem ne ve ničesa. A krasno je to res. Ti — kakor nalašč mi je denes.

Podgorski. Bil sem namreč eno noč v družbi z neko damo — s prekrasno, veruj mi, — kakor bi v me bilo treščilo.

Znoj (šaljivo). Treščilo — tako — nu — to dobodemo še enega v ženitev. Veseli me, gospod tovariš. (Poda mu roko.)

Podgorski. Žal, da se uže zopet motiš — bila je neka gospa.

Znoj. A — a — a — a! Nu, tedaj to vsaj veš —

Podgorski. - Da, tako mi je dejala. Čuj tedaj — na neko vabilo sem prišel včeraj k majorju pl. Orlovcu —

Znoj (hipoma prestrašen). K majorju Orlovcu?
(Stol premiče.)

Podgorski. Da. (Čuděč se.) A kaj ti je?

Znoj (mirno). O nič, kar nič, govôri dalje.

Podgorski. Tja je menda tudi óna gospa bila prišla.

Znoj (razvnet in naglo). Dobro — da — govôri dalje, dalje. (Zopet stol premiče.)

Podgorski. Kaj ti je?

Znoj. O nič. (Posiljeno se smeje.) Ta stvar me zanimlje. (Ko ga Podgorski pogleda, se zopet k njemu premiče.) Povedi mi — prosim, vse natanko —

Podgorski. Vidiš! Tako hitro se nijsem še vse življenje seznanil z nobeno — hahaha — tako brez ovinkov.

Znoj. Tako! (Sam soboj.) Krasno je to — vrlo krasno. A dalje.

Podgorski. Jaz sem pušil smodko — ona je izpraznila mojo popotno torbo — in v tem sva se zabavljala, prosto in vse po domače. Na mojo vero, malo da nijsva prvo uro bratovščine pila. Hahaha!

Znoj (zopet stol premiče). Za boga — ali nikjer nij razpoke v tleh, da bi se takój pogreznil?

Podgorski. Znoj, kaj ti li je?

Znoj. Nič — zares nič, ljubi prijatelj, govôri mirno dalje.

Podgorski. In poleg vsega tega je bila tako ljuba, tako ljubezniva, tako čarobna.

Znoj (roko mu dajoč, šaljivo). Jako si prija-zen, hvalo ti! (Ko ga Podgorski čudljivo pogleda.) A tako! — A povedi mi, kako je bilo, da sta se tako hitro našla? —

Podgorski. Vse naravno. Major je naju po noči vkupej v eno sobo dejal.

Znoj (poskočivši). Kdo bi to verjel?

Podgorski (vstane). Še ne veš vsega — čuj posameznosti.

Znoj. Hvala ti na teh posameznostih, dovolj mi je očrt. (Sam soboj.) O lokavost, ime ti je ženska!

Podgorski. A poslušaj, kako je vse to bilo. Mislil sem namreč, da je gospod!

Znoj (hipoma se vstavi). Da je gospod?

Podgorski. Da, baš to je najkrasneje — mislil sem, da je husarsk oficir.

Znoj (sam soboj). Moja žena husarsk oficir — sveti Brama!

Podgorski (sam soboj). Vrag vedi, kaj mu je.

Znoj (sam soboj). Ona je menila, da je on ženska — a on, da je ona mož — dragi bog! — (Glasno.) Čuj, stori mi to ljubav, stopi neko-liko v mojo sobo — jaz bi rad malo besed sè svojo ženo govoril.

Podgorski (začudljivo ga pogleda, ter z glavo pomaje).

Znoj (v sobo ga vleče). Prosim, prosim. (Odideta na levej.)

Dvanajsti prizor.

Matilda. Minka (v ženskej obleki, iz levě).

Minka. Hahaha — dobro, izvrstno! Stvar se tako srečno zapleta, da še iz te nedolžne šale jaz dosti dobro smuknem.

Matilda. Res mislim, da je moj ubogi Znoj ljubosumen! Naj mu razjasnivi?

Minka. Še ne! V Parizu, ljuba moja, možé še mnogo dalje za nos vodijo — da ženske sebi ohranijo mir, zato jim ne morejo nikoli dovolj glave razgreti. — Zdaj mu samo zájutrek vzemi. — Tedaj drugo okno drži v ono sobo?

Matilda. Da, da, nikakor se ne moreš zmotiti.

Minka. Jaz grem na vrt — a ti se drži, kar se najresneje moreš.

Matilda. On gre. (Minka naglo odide skozi sredo.)

Trinajsti prizor.

Matilda. Znoj. Strežaj. Minka.

Znoj (iz desne, ves prizor zelo razdražen). Ah — tebe sem iskal.

Matilda. In jaz sem te od tod slišala govoriti.

Znoj. Res — da, bil sem v pogovoru!

Matilda. Nas je li kedo obiskal?

Znoj. Da! (Naglašáje.) Tvoja prijateljica —

Matilda. Minka?

Znoj. Da — Minka — ináče ima lične brke, tvoja Minka! Matilda, prosim te, ali je to tista tvoja odkritosrčnost? Povedi mi vse, kako se ta stvar veže — še je čas, prosim te.

Matilda. Tako čudno govoriš — mislim, da si ves ljubosumen.

Znoj. Ljubosumen? Hm! Mislim, ako je toliko uzroka, kolikor ga imam jaz tam notri, potem je ljubosumnost tudi opravičena. Res sem ljubosumen, neizmerno ljubosumen.

Matilda (smejóča se). A nimaš najmanjšega uzroka, ljubi Znoj.

Znoj (mrzlo). Nič uzroka nij? Ako res hočeš — (stopi k desnim vratom). Tvoja prijateljica je tukaj v mojej sobi — ali naj se prikaže, Matilda?

Matilda. Željno jo pričakujem.

Major. Brez službe! — Jaz sem korenjaškega husarja izbral — in ta bi mi rada necega paragrafa iz krvavega sodišča v hišo pripravila.

Matilda. A ljubi major —

Major. Tako mi Radeckega in Jelačića — — a jaz vem — kdo je tega kriv — njena prijateljica — gospa pl. Lepotičnikova mi je otroka razdražila — če to muho kedaj zadenem — potem —

Minka (naprej stopi — drzno). Potem — kaj bode potem?

Major (trdo). Potem — potem bodem — (Preobrnivši). Sluga pokoren, milostiva gospa!

Berta (jokaje). Dragi bog!

Major. A stori mi to edino ljubav, ne cvili dalje.

Minka. Posušite njene solze, major — Berta ljubi mojega strijniča — jaz zanj porokujem, da je pošten, priden človek — in vi, major — bote si potem z muho v rodu — in to nij, kar si bodi.

Berta (k majorju stopi). Ljubi oče!

Minka. Stari lomast — ljubezen je v nje srci — naposled se vendar vi podaste — meni verjemite — jaz sem bila v Parizu.

Major. Tam sem tudi jaz bil! A če ste bili tam gori v luni — moja beseda je: ne!

Minka (pristopi k majorju). Ljubi major — (gladi ga) vsi lepo prosimo — samo za vašo hčer — dobodete tudi poljubek, ako porečete: da. Matilda, pomagaj, tudi ti ga poljubi.

Major. Nu, nu!

Matilda. Ne bodite tako trdi, } Ob enem,
major! } ko ga obsto-

Berta. Ljubi oče! } pijo in se mu

Minka. Dragi majorček! } dobrikajo.

Major (branéč se in smejóč). E. sitne grlice! A jaz bi rajši imel husarja — in paragrafa niti ne poznam — niti ne vem, ali se res ljubita.

Strežaj (vzглаšáje). Gospod pl. Lepotičnik. (Odide.)

Minka. Jako drago nam je! Tedaj uvérite se sami — mi se umeknúmo, a ti Berta ostaneš. — Pojdimo. (Potegne majorja nazaj. Znoj in Matilda se tudi umakneta.)

Petnajsti prizor.

Prejšnji. Lepotičnik. Podgorski.

Lepotičnik (hiti k Berti). Vas li vendar zopet vidim, ljuba Berta. (Poprime njeno roko.) Kaj vam je — plakali ste? (Roko jej dene okrog pasa.)

bodi tvoja skrb. Tedaj gospodje (vsem) pojdimo zájutrekovat!

Znoj (Matildi). Pomni, draga moja, ako žena tudi izletečá — mož jo napósled vendar ujame. (Objame jo. Minki poluglasno.) Vam bodi iskrena hvala! Saj je vendar izvrstna gospa, taka gospa, katera je —

Minka (tudi poluglasno). Leto dnij bila v Parizu!

(Zagrinjalo pade.)

Konec.

